

Pratarmė

Po kelių iš eilės teminių *Senosios Lietuvos literatūros* numerių pasirodantis 47-asis pristato įvairius senosios raštijos šaltinius ir jų tyrimus.

Dovilės Keršienės straipsniu „*Desiderium videndi*: Barbaros Zapolijos ir Žygimanto Senojo korespondencija“ tęsiamas valdovių ir jų korespondentų lotyniškosios epistolikos tyrimų ciklas. Kartu su pirmosios Žygimanto Senojo žmonos Barbaros Zapolijos korespondencija analizuojant ir Žygimanto laiškus sutuoktinei, valdovų poros susirašinėjimas įvertinamas kaip vienas pirmųjų LDK ir Lenkijos valdančiojo elito asmeninės korespondencijos atvejais. Darius Kuolys straipsnyje „Didikų vaizdinys Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės raštijoje“ interpretuoja LDK raštijos formuoto didikų vaizdinio reikšmes, aptaria jo ryšį su to meto visuomenės politine tapatybe. Straipsnio autoriaus apibendrinimu, XVI–XVII amžių raštijos sukurtas ir išplėtotas idealaus didiko vaizdinys išlieka gyvas ir Apšvietos kultūroje.

Dariaus Antanavičiaus straipsnio „Kas buvo *Basilius Hyacinthus Vlnensis*, parašęs *Panegyricus in excidium Polocense* (1580)? Tapatybės atribucijos bandymas“ objektas – 1580 m. Padujoje išleista knyga su Polocko atgavimo progai skirta poema, kurios autorius iki šiol nebuvo nustatytas. Antanavičius intriguoja siūloma šios mažai žinomos knygos mįslingojo autoriaus tapatybės versija, pateikia ir analizuoja šaltiniuose rastus duomenis. Panaši intriga plėtojama ir Mintauto Čiurinsko straipsnyje „XVII amžiaus rankraštinė Mikalojaus Lancicijaus SJ biografija. Autorystės atribucija Eduardui Lockui SJ ir kai kurie bendrieji klausimai“. Išanalizavęs rankraštinio teksto apie jėzuito Mikalojaus Lancicijaus (1574–1653) gyvenimą duomenis ir juos sugretinęs su Lietuvos jėzuitų provincijos istoriniais faktais, Čiurinskas nustato šio anoniminio rankraščio autorystę ir aptaria kitus susijusius klausimus.

Taigi keli Lietuvos jėzuitų šaltiniams skiriami numerio straipsniai gražiai dera prie jubiliejinių Jėzuitų misijos Lietuvoje metų. Živilės Nedzinskaitės straipsnis „Kražių kolegijos studentų ir dėstytojų literatūrinė veikla XVII a.: kūriniai Žemaičių seniūnams“ – antrasis iš ciklo, kuriame aptariami XVII a. Kražių kolegijoje parašyti proginiai kūriniai. Žemaičių seniūnams skirtų paneigrikų analizė atskleidžia to meto LDK jėzuitų retorinės kultūros ir literatūros tendencijas, pristato vertingą Lietuvos literatūrinio ir kultūrinio palikimo dalį. Irenos Katilienės ir Liudo Jovaišos straipsnyje „*In angulo cum libello*: asmeninės istorijos pėdsakai Lietuvos jėzuitų užrašų knygelėse“ nagrinėjami jėzuitų egodokumentikos pavyzdžiai: *silva rerum* tipo penkių Lietuvos jėzuitų asmeninio pobūdžio užrašai. Šie privačiosios raštijos paminklai, iš pirmo žvilgsnio reikšmingi vien asmeninei biografijai, tiriami autobiografiškumo požiūriu, bet traktuojami ir kaip vertingi socialinio gyvenimo istorijos šaltiniai.

Kiek kitokius užrašus – teologijos kursų, priklausiusius bazilijonų ordino nariams, analizuoja Karolis Tumelis straipsnyje „Bažnytinės unijos palikimo bei ieškant: XVII–XVIII a. Lietuvos bazilijonų teologijos užrašai biografistiniu požiūriu“. Savito bazilijonų biografijų šaltinio – LMAVB RS saugomų užrašų analizė išryškina, kaip jie atskleidžia bazilijonų studentų gyvenimo peripetijas ir asmeninius santykius akademinėje aplinkoje. Jolita Sarcevičienė pateikia bandymą rekonstruoti XVIII a. pirmos pusės vilniečių namuose buvusių knygų „kolektyvinį portretą“. Straipsnyje „Knygos Vilniaus miestiečių namuose XVIII a. pirmoje pusėje“, remdamasi 1700–1750 m. kilnojamojo turto inventorių duomenimis, ši mokslininkė aptaria vilniečių knygų rinkinių dydžius, tematiką, kalbinę įvairovę, svarsto apie knygos funkcijas to meto visuomenėje.

Numeris skiriamas profesorės Eugenijos Ulčinautės 75-mečiui. Džiaugiamės, kad Profesorė toliau reikšmingai darbuojasi ir atverčia vis naujus senosios literatūros puslapius. Antai ir „Kronikos“ rubrikoje skaitytojas ras paminėtą šiais metais išėjusią ir pristatytą jos parengtą knygą su Adomo Šrėterio lotyniškos poemos apie Nemuną vertimu, o „Publikacijų“ skyriuje skelbiamas didelis ir seniai lauktas darbas – 1582 m. išleistos Pranciškaus Gradausko poemos, liudijančios apie Livonijos karo įvykius ir Kristupo Radvilos Perkūno nuopelnus, vertimas su įvadinio tekstu bei komentarais.

Redakcinės kolegijos vardu linkime – *multos fructiferos annos!*

ONA DILYTĖ-ČIURINSKIENĖ

Vilnius, 2019 m. birželio 27 d.